

Вихід з цієї ситуації вбачається в конструюванні у розділі XVIII «Злочини проти правосуддя» Особливої частини КК статті щодо відповідальності за провокацію підкупу зі збереженням усталеної термінології, зв'язавши її підстави з діями службової особи із штучного створення обставин та умов, які викликають пропонування, обіцянку чи надання неправомірної вигоди або прийняття пропозиції, обіцянки чи одержання такої вигоди, щоб потім викрити того, хто пропонував, обіцяв, надав неправомірну вигоду або прийняв пропозицію, обіцянку чи одержав таку вигоду. У межах цієї статті доцільно було б виокремити і норму щодо відповідальності за певні провокативні дії, вчинені приватними особами. Такий підхід, на нашу думку, дозволив би уникнути багатьох проблем, пов'язаних з кваліфікацією провокації підкупу, які особливо загострилися після неодноразового реформування ст. 370 КК України.

Список використаних джерел:

1. Відомості Верховної Ради України. — 2015. — № 17.
2. Кримінальне право України: Загальна частина: підручник / За заг. ред. В.І. Борисова, В.Я. Тація, В.І. Тютюгіна. — Х.: Право, 2015. — 680 с.

Ізраєлян Алік Олександрович

Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри кримінального права

ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У ЗВ'ЯЗКУ З ПРИМИРЕННЯМ ВИННОГО З ПОТЕРПІЛИМ: ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ

Сучасна кримінально-правова політика в Україні характеризується одночасно декількома напрямками, серед них, з одного боку посилення кримінальної репресії за окремі категорії злочинів (корупційні, проти основ національної безпеки та ін.), а з іншого боку — це розширення диспозитивних засад та відведення особливого місця потерпілому, як учаснику кримінально-правових відносин.

І хоча питання про роль потерпілого завжди були в центрі уваги науковців, проте після прийняття 2012 року Кримінального процесуального кодексу України (далі — КПК України) та численних змін до Кримінального кодексу України (далі — КК України) виникло чимало питань, які потребують вирішення.

Особливо це стосується звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням винного з потерпілим.

Відповідно до ст. 46 КК України особа, яка вперше вчинила злочин невеликої тяжкості або необережний злочин середньої тяжкості, крім корупційних злочинів, звільняється від кримінальної відповідальності, якщо вона примирилася з потерпілим та відшкодувала завдані нею збитки або усунула заподіяну шкоду. Підстава звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням винного з потерпілим включає в себе сукупність обов'язкових правових умов. Відсутність хоча б одного з перелічених у законі складових елементів виключає наявність підстави для звільнення за даною статтею [1, с. 138].

В науковій літературі щодо аналізованого виду звільнення точаться дискусії щодо декількох аспектів, це і категорія злочинів щодо якої може застосований аналізований вид звільнення, і питання щодо категорії «вчинення злочину вперше», питання переведення даного виду звільнення в диспозитивний і т.д. Враховуючи значення даного звільнення, яке відіграє важливу роль у досягненні завдань кримінального права, розглянемо деякі проблемні аспекти звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням винного з потерпілим.

Приймаючи КК України в 2001 році законодавець передбачив, що вказаний вид звільнення застосовується лише до злочинів невеликої тяжкості. Такий підхід законодавець потребував вдосконалення, на що неодноразово наголошувалось в науковій літературі. Так, Ж.В. Мандриченко в 2004 році вказувала, що за умов зростання злочинності буде правильним у майбутньому розширити коло кримінально-карних діянь, до яких за наявності відповідних підстав можливо було б застосувати звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням винного з потерпілим. А саме залучити до цієї норми категорію злочинів невеликої тяжкості, вчинених повторно та злочини середньої тяжкості, вчинені вперше [2]. Законодавець дещо дослухався до думок науковців та у 2008 році Законом України (далі – ЗУ) «Про внесення змін до Кримінального та Кримінально-процесуального кодексів України щодо гуманізації кримінальної відповідальності» редакцію ст. 46 КК України було доповнено положенням, що звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням винного з потерпілим можна застосовувати не лише до злочинів невеликої тяжкості, але й до необережних злочинів середньої тяжкості. В ст. 46 КК України було внесено ще раз доповнення в 2014 році ЗУ «Про Національне антикорупційне бюро України», а саме передбачено, що даний вид звільнення не застосовується за корупційні злочини.

В науковій літературі вказується, що вказівка лише на категорію злочинів, без більш детальної деталізації є недостатньою щодо

даного виду звільнення. Вчені виходять з того, що досить часто крім потерпілого шкода наноситься і суспільним та державним інтересам. Мова йде про злочини у яких заподіюється шкода не лише приватні особі, а й зачіпають публічні інтереси, наприклад вчинення хуліганства. З даного приводу В.В. Навроцька зазначає, що ст. 46 КК України потребує змін на наступні: «Особа, яка вперше вчинила злочин невеликої тяжкості або необережний злочин середньої тяжкості, що заподіяв шкоду чи створював реальну загрозу заподіяння шкоди виключно інтересам потерпілого, звільняється від кримінальної відповідальності, якщо вона примирилася з потерпілим та відшкодувала завдані нею збитки або усунула заподіяну шкоду» [3, с. 331].

Аналізуючи пропозиції вченої О.О. Дудоров досить влучно зазначає, що формулювання «заподіяння шкоди виключно інтересам потерпілого» є доволі умовним, адже злочинів, які посягають виключно на приватні інтереси, в «чистому» вигляді не існує з огляду хоча б на законодавче визначення злочину (ч. 1 ст. 11 КК України) як суспільно небезпечного, а не індивідуально небезпечного діяння [4, с. 74]. Поряд з цим, О.О. Дудоров погоджується з позицією Л.М. Яшенка, який пропонує закріпити в ст. 46 КК України конкретизований перелік злочинів, які носять переважно публічний характер і при вчиненні яких звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням із потерпілим буде не обов'язковим, а факультативним [5, с. 67-69]. Вчений зазначає, що пропонованим Л.М. Яшенком варіант удосконалення КК України є прийнятним і з огляду на необхідність вирішити питання про можливість звернення до ст. 46 КК України у випадку заподіяння злочином шкоди не людині, а юридичній особі, державі або суспільству. Слід вказати, що дещо інший підхід передбачено в КК Республіки Молдова, а саме в ст. 109 зазначено, що примирення не застосовується щодо осіб, які вчинили по відношенню до неповнолітніх злочину, передбачені статтями 171-175-1, 201, 206, 208, 208⁻¹ і 208⁻². Користаючись таким підходом, можна було б передбачити в ст. 46 КК України конкретизований перелік злочинів, щодо яких такий вид звільнення не застосовується.

Також, КК Молдови є цікавим в тому аспекті, що передбачає, що примирення є актом, за допомогою якого усувається кримінальна відповідальність за незначний злочин або злочин середньої тяжкості, а щодо неповнолітніх також за тяжкий злочин, який передбачено в главах II–VI Особливої частини, а також у випадках, передбачених кримінальною процедурою, якщо особа не має судимості за аналогічні злочини, вчинені навмисно, або якщо по відношенню до неї не було припинено внаслідок примирення кримінальне провадження по аналогічних злочинах, вчинених у останні п'ять років. Такий підхід, значно розширяє

можливості застосування аналізованого виду звільнення і тому в певній мірі, може бути взятий до уваги при вдосконаленні КК України.

Вищезазначене дає можливість зробити висновок, що хоча у статтю 46 КК України, яка передбачає звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням винного з потерпілим, вже два рази було внесено зміни, залишається ряд проблемних аспектів, які повинні бути урегульовані на законодавчому рівні для належного виконання даним видом звільнення покладених на нього завдань.

Список використаної літератури:

1. Баулін Ю.В. Звільнення від кримінальної відповідальності: монографія / Ю.В. Баулін. — К., 2004. — 296 с.
2. Мандриченко Ж.В. Деякі аспекти нормативного удосконалення звільнення від кримінальної відповідальності за примиренням з потерпілим / Ж.В. Мандриченко // Актуальні проблеми держави і права. — 2004. — Вип. 22. — С. 921-925. — Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdp_2004_22_174
3. Навроцька В.В. Засада диспозитивності та її реалізація в кримінальному процесі України: монографія. — Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2010. — 440 с.
4. Дудоров О.О. Про проблеми кримінально-правового примирення / О.О. Дудоров // Юридичний науковий електронний журнал. — 2013. — № 1. — С. 73-77.
5. Ященко А. Проблемні аспекти звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням із потерпілим / А. Ященко // Вісник Національної академії прокуратури України. — 2008. — № 1. — С. 64-70.

Хімченко Анастасія Русланівна

Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри кримінального права

УМОВИ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ МЕДИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗА НЕНАЛЕЖНЕ ВИКОНАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ОБОВ'ЯЗКІВ

Питання правового забезпечення медичної діяльності в Україні в останній час набувають особливої актуальності. Це обумовлено активним розвитком приватної медичної практики, появи нових напрямків наукових досліджень у медичній сфері, розвитку трансплантології, ембріології, генної інженерії та експериментальної медицини.